

Lauri Hakosalo

Kooste Vuoden 1901 Räske lehden kirjoituksista

Merikarvian Nuorisoseuran kuukausilehti Räske, Nro 1 ilmestyi 27.1.1901. Se sisälsi E.E.N.:n eli Eemeli Nordlundin piirroksen, Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.

Lukijalle

Kun Räske nyt ensi kerran ilmestyy lukijainsa eteen, lienee paikallaan lausua jokin sana sen tarkoituksesta, synnystä jne. Seura-lehtien tarkoitus yleensä on, saada seurojen jäsenissä syntymään jotakin kirjallisen kyhäämisen halua ja julkaisemalla tällaisia jäseniensä sepustuksia, sillä tavoin harjoittaa jäseniä kirjallisesti esiintymään koko seuran jäsenien edessä, vieläpä julkisemminkin suuremman yleisön edessä. Tässä tarkoituksessa tehtiin ehdotus seuralehden perustamisesta Merikarvian Nuorisoseurankin kokouksessa tammikuun 13 päivänä tänä vuonna. Ehdotus otettiin suopein mielin vastaan ja sai kannatusta, joten asia kehittyi, kuten kokouksessa silloin läsnä olleet muistanevat niin pitkälle, että silloin valittu väliaikainen toimitus uskaltaa täten laskea julkisuuteen ensimmäisen numeron mainitunlaista lehteä, kokouksen hyväksymällä nimellä Räske. Teemmekin "tään" yrityksemme ensimmäisen laatuaan seuramme piirissä sitä paremmalla mielellä, kun toivomme että lehti yllämainitussa kokouksessa esiin tulleista mielipiteistä päättäen saamaan yleistä runsasta kannatusta seuran jäseniltä ja toivottavasti siten myös tulee vastaamaan tarkoitustaan; olla seuramme jäsenien harjoittaja ja kehittäjä kirjallisesti lausumaan ajatuksensa asiasta jos toisestakin ja mahdollisuuden mukaan saattamaan heitä myöskin kyhäämään kykynsä mukaan kaunokirjallisia tuotteita. Täten olemme yllä olevassa lyhyesti lausuneet Räskeen synnyn ja tarkoituksen ja pyydämme ainoastaan lopuksi pyytää lukijoiltamme anteeksi jos ei lehemme aina voisikaan täyttää jokaisen lukijan kaikkia vaatimuksia, jotka ovatkin vähäiseen kykyymme ja työvoimiimme katsoen asetettava niin, vähäisiksi kuin vaan mahdollista. Tässä luottamuksessa ja vieläkin toistaen, siinä toivossa, että lehemme tulisi vastaamaan tarkoitustaan, piirrämmekö kunnioittaen: väliaikainen toimitus.

"Räskeelle", kyhäili nimimerkki "Aivan", (kukahän hän oli, kysyy tämän koosteen tekijä?)

Pala Räske, räisky Räske, räisky Räske kulta, räisky nuoriin mielihimme innostuksen tulta. Ollos meille oppaamme, ollos opin tähti, luos nuoriin povihimme tiedon syvä lähti. Synnyttääös kasvattaos Syömmen paloisuutta kauas poijes karkottaos sielun likaisuutta. Pala Räske, räisky Räske, räisky innostusta, räisky nuoriin povihimme uutta tietoisuutta.

Merikarvian nuorisoseuran rakennushommista, Räskeelle kirjoitti nimimerkki "Aivan".

Nro 1/1901 seuraavasti:

Kuten tiettyä on seuramme jäsenille, on suurimpia haittoja seuramme toiminnalle huoneuston puute kokouksia, iltamia ym. varten. Sitä varten onkin seuran keskuudessa ollut heti seuran harrastilastaan herättyä kysymyksenä oman talon hankkiminen seuralle. Asia on ollut kokouksissa miltei jokaisessa pohdinnan alaisena, eikä syyttä, mutta tuloksiin asiasta ei vielä ole päästy. Viime kokouksessa t.k. 13 päivänä oli asia viimeksi esillä ja valittiin silloin kolme seuran jäsenistä tekemään jonkinlaisia vaihtoehtoja rakennuksen suhteen, milloin, mihin tapaan j.n.e - on rakentamisen suhteen ryhdyttävä.

Mihin tulokseen tää kolme -miehinen komitea on tullut? saataneen kait pian nähdä ja suotanee kai minunkin asiasta sitten taasen lausua mielipiteeni Räiskeen palstoilla tahtoisin nyt kuitenkin etukynteen jo lausua, että ennen vasituisia rakentamis-hommia olisi selville saatava, mistä saadaan rahat aijottuun rakennukseen. Otaksun nimittäin, että seuralla tarvitsee varmasti olla vähintään 8.000mk rahaa, eipä taitaisi 10.000mk olla liikoja, jotta aluksi saataisiin edes sellainen rakennus, jolla voitaisiin toimeen tulla ja rahoja lisään hankkia. Ehdotankin sen tähden tään kirjoitukseni ensi osan lopuksi, että heti otettaisiin selville, miten saataisiin 8- 10.000mk huokeimmilla ehdoilla.

jatkuu Nro 2/1901 seuraavasti:

Kuten jo viime kirjoituksessani huomautin, olisi seuran velvollisuutena ottaa ensin selville, mistä seura tarvittavat rahat saa aikomaansa rakennukseen, sillä se summa mikä ennen on koottu ja riitojen alaisena pankeissa on ollut, nousee ainoastaan tuhannenviidensadan paikkeille heinäkuun puolivälissä, milloin rahat pankista ulos saadaan, ylössanonnan mukaan. Tuo seuran 1.500mk voitaisiin ehkä silloin korottaa korkeintaan 2.000mk lahjoituksilla ja nuorisoseuran innokkaalla toiminnalla, mutta sekin on huomioon otettava, on ainoastaan otaksuma, johon ei voi varmasti luottaa. Mutta kuten huomautin, otaksutaan että meillä seuran kassassa rakennuspuuhia varten silloin on 2.000mk, otaksutaan että meillä vielä lisäksi lahjoituksilla on rakennusaineitakin, joten arviolta olisi korkein arvion mukaan 2.500mk. Mitä saamme tällä summalla, ei ainakaan rakennusta, joka edes väliaikaisesti korvaisi kipeämpää tarvetta huoneuston suhteen. Seuralla tosin on ollut hommassa saada ensi kesänä arpajaiset toimeen rakennusrahaston hyväksi ja asia olisi kait muuten hyvä, hyvinkin päinsä, mutta mitä voimme, jos virkamiehet, ikävä kyllä, hylkäisi pyyntömme, kuten tätä kirjoitettaessa kuuluu menevän. siis sekin tulolähde, joka ehkä kassaa lisäksi noin 1.500mk olisi meiltä pystyssä, siis jää tuo otaksuminen korkeintaan 2.500mk, ja kun kustannusarvio rakennukselle tulee vähintään 8.000mk, on siis hyvin tarpeellista, että heti rakennuspaikasta sovittuamme otamme rahat selville, millä rakennetaan, sillä suotta on rahoja panna kiinni rakennusaineisiin ennen aikojaan, ei ne siinä korkoa tuota. Pyydän siis seuran jäsenten mieleen painaa ensi kädessä raha-asiat ja sellaisten jäsenten, jotka nuorisoseura-aatetta sydämestään ajavat, joita se ei ole mikään muotiasia, kuten paha pelkään monella on, sellaisten sydämelle tahdon painaa, että ne heistä, joilla nimi sellainen on, että ne heistä asiaan ryhtyvät ja takuina auttaa ovat mahdollisesti tarvittavaa rahalainaa.

Haaveksinkin, nimimerkki Anteron runo:

Haaveksinko, uneksinko, poika liedonlainen, kun ma näen talon soman, ihan ihka oman. Tuolla, tuolla, mäen puolla, on se unissain. Voi kun omppi tupa suuri, vankka kuni muuri. Eipä olis, eipä tulis, paikkaa tuon vertaa! Uneksinko, haaveksinko, taaskin tällä kertaa. Saapi tulla, saapi mennä, monta Herran aikaa, mutta täällä ihanimpaa ei ole sille paikkaa. Kun on tämä paikka, omalla maalla Viinamäen.

Joka tätä vastustaapi, itseens hullutta, pi. Antero

.....

Yhdistyksistä Merikarvialla, Räiskeessä Nro 1, kirjoittanut Esteri L. Vuosi on 1901

Paikkakunnan kehittymisestä, niin aineellisesta kuin henkisestäkin parhaana todistuksena ovat nk. yhdistykset eli seurakunta. Se paikkakunta, jossa ei ole minkäänlaista yhdistystä, on siis takapajulla. Täällä Merikarvialla on yhdistyksiä, useampia, mutta koska jokuset lepäävät rauhallista unta, on aikomukseni kertoa vaan nykyään toimivista seuroista.

Vanhin täällä nykyään toimiva seura on raittiusseura, joka perustettiin 1884. Raittiusseuran tarkoitus on poistaa suurinta yhteiskunnan pahetta, juoppoutta kansamme keskuudesta. Raittiusseura on toiminut toisinaan virkeämmin, toisinaan laimeammin, mutta elänyt se kumminkin on, siitä syystä, että sen aate on ollut selvänä jokaisella jäsenellä. Nykyaikana se on taas virkeänä toiminnassaan ja varsinkin naiset harrastavat raittiutta, ainakin suurella lukumäärällä, sitä todistaa nykyinen jäsenluku, kun naisia on 50prosenttia enemmän kuin miehiä. Raittiusseuran ohjelma on ollut yleensä vakavanlaisen ja ehkä se sellaisena pidetäänkin, ainakin toistaiseksi, koska on toisia seuroja, joiden ohjelma on kevyempi. Kokouksia ja iltamia on pidetty pitäjän tuvassa, jonka käyttöluvan kuntalaiset hyväntahtoisesti myöntäneet raittiusseuralle. Uritys vai Yritys -niminen seuralehti on myös ilmestynyt jäsenten keskuudessa ja on sitä luettu perheiltamissa, joita on ollut noin kerran kuukaudessa.

Nuorisoseura perustettiin täällä vuonna 1890, vaan on se sittemmin ollut unessa useita vuosia eli toimetonna viettäen valekuolleen elämää, puuttuvan innostuksen ja ehkä eripuraisuudenkin takia sekä toimivain henkilöiden puutteessa. Mutta nyt on se herätetty uuteen eloon ja innolla on ryhdytty muokkaamaan Kotipellon pientareita. Nuorisoseuran tarkoituksena on kaikenlaisten paheiden, epäsiiveillisyyden ym. poistaminen kansamme keskuudesta, kehittäen puheiden, esitelmien, keskusteluiden. laulujen ym. sivistävien ja jalostavien vaikuttimien avulla nuorisoseuran jäseniä ja erittäinkin nuorisoa "nousevata" kansaa kasvamaan kristillis-siiveelliseen elämän toteuttamiseen.

Paljon on nuorisoseuralla työtä, vähän voimia, paljon vastustajia ja sortajia, vähän kannattajia ja avustajia. Mitä nuorisoseuran on väliä? siihen kuuluu vallan roskaväkeä, tuo nyt on vallan tavallista, sanotaan. Mutta nuorisoseura iloitsee, saadessaan joukkoonsa syvien rivien nuorukaisia ja neitosia, sillä sen tarkoitus on juuri yhdenvertaisuuden saavuttaminen, että kaikki oppisivat käsittämään velvollisuutensa isänmaataan ja sen kansaa kohtaan, eromaan alhaisista ajatuksista ja asettamaan ihanteensa korkealle, janoten opin lähteen virvoittavaan juomaan. Toiminut on nuorisoseura vasta vähän aikaa, jotta sen tuloksia vielä ei voida arvostella, mutta mikäli näyttää, voi sen toiminnasta tulevaisuudessa toivoa jotain hedelmiä, jos se vaan samaan suuntaan menee kuin tähänkin asti. Nykyään on seurassa n.k. puhujaosasto, jossa harjoitellaan puheitten, esitelmien, lausunnon ja puheenvuorojen käyttämisen kehittämistä ja voi niihin ottaa osaa kaikki nuorisoseuran jäsenet. Nuorisoseuran äänenkannattaja Räiske ilmestyy seuran kuukausikokouksessa noin kerran kuukaudessa. Näitä kokouksia on pidetty Nuorisoseuralle suopeamielisten henkilöiden luona, jotka ovat vielä tähän asti hyväntahtoisesti luovuttaneet huoneen ilmaiseksi kokouksia varten, sillä seuralla ei ole itsellään vielä pään peitintä, mutta ehkä sekin saadaan kun ehditään, koska jo ollaan vähän alkuhommissa.

On täällä sitten vielä kolmaskin toimiva yhdistys tai seura, miksi sitä nimittäisin, johon kuuluu toimivina n.k. paremmat ihmiset, se seura on toiminut täällä lähes vuoden ajan. Sen tarkoituksena on sairashuoneen hommaaminen pitäjäämme ja se on saanutkin paljon kannatusta asiaa ymmärtävien puolella, sen todistaa viimekesäisten arpajaisten voitto, lahjoitukset y.m. Siitä ei ole mitään erityistä mainittavaa, olkoon vaan sanottu, että ylempällä arvoasteella olevien henkilöiden pyrinnot aina luonaavat paremmin kun alemman arvoasteen jäsenten. Mutta se täytyy niin olla, sillä se on yhteiskunnan laki ja onhan heillä hyvä tarkoitus puolellaan.

Lopuksi olisi näiden seurojen suhteen toivottavaa, että koska kaikilla seuroilla on hyvä tarkoitus, eikä suuntansa puolesta sodi toistaan vastaan, niin eiköhän olisi mukavaa, kun kaikki menisivät käsi kädessä auttaen toistaan ja uhraten jotain toistensa hyväksi, ei katsoen ainoastaan omaa parastaan, vaan toisen parasta. Lyökäämme käsi kätehen ja sormet sormien lomahan. Esteri L.

Yhtä ja toista kirjoittaa nro 1 Räiskeeseen nimimerkki Kaljupää

Tässä on ensimmäinen hänen kirjoituksensa.

Näyttää sitten myöhemmin näihin Kaljupään kirjoituksiin suhtautuminen muuttuvan nuivaksi, toteaa Lauri Hakosalo:

Ennen kun tähän piirrän mitään lukunumeroa, pyydän arvoisille lukijoille huomauttaa, että tästä lähin nimeni ei enää olekaan Edi, sillä onhan näitä Edejä täällä seuramme jäsenissäkin, enkä sen takia tahdo, että minulla olisi seuran kaimoja. Olen asiaa fundeerannut sinne tänne, minkä nimekseen ottaisin, tuumein jo Jäykkäläistakin, mutta pahaksi onneksi vai liekö onnettomuudeksi sekin jo seurassa on. Kun pääknuppini aikansa oli työtä tehnyt, äkkäsi se, että sielä päälaella oli kaljupaikka ja heti oli nimi Kaljupää huomion seurauksena selvillä. Enhän tuosta nyt ylpeillä tahdo, että minulla yksin on kaljupää, sillä onhan niitä muillakin, mutta toivon, että ne, joilla on se kunnia olla Kaljupää, jättävät tästä lähin tuon kunnian minun yksityisomaisuudekseni. Siis siunatuksi lopuksi ja päätökseksi olen Kaljupää ja piirrän uudelleen viime Räiskeessä olleen 3:me

Eräänä päivänä tässä loppuviikolla tapasin erään Nuorisoseuran virkailijoista, mies oli hyvin kärsivän näköinen, alanen huuli riippua reputti ja näytti pukspröötimäinen nenänsäkin vähän venähtäneeltä. Minun tuli poloista sääli, sillä olenhan tunnettu hellätuntoiseksi. Joko en ruoskaani juuri äkkiä käytä toisen tuskia lisätäkseni meninkin suoraan hänen luoksensa ja koppasin hyvin iloisesti kättä. Ensi sanoiksi kysyi tää heti, tiedätkö Kaljupää sanoa millaista on vainohulluus? Kuinka niin, tuumein minä, tiedänhän toki - Hyvä veli, tämä vastineeksi, pelkään että minä sairastan jotakin sellaista, sillä minulla on vaan mielessä, että eräs osapitäjäjäisistäni vainoaa minua, sortavan minua - Huomasin heti tuosta, että nyt oli veljelle taas jotakin paha lyöty nenän päälle ja lohdutukseksi sain sanottua: ei sinua veliseni vainohulluus vaivaa, olen vaan vähän hermostunut noista pienistä vastoinkäymisistä, joita olen eräältä taholta saanut kokea. Tynny vaan eläkä ole noista taallasi, kyllä se antautuu, sanoi Kiikonkin kintaitaan.

4: Ei tosin ole vielä ammon aikoja kulunut siitä, kun saatiin jokin armollinen reglementti tai mikä manifesti se lie ollut tuosta lippuasiasta, joka määrää, että yhtäläisyyden periaatteen mukaan Suomessa ei saa käyttää muuta kun venäläistä lippua. Siis suomalaisten sinivalkea ja ruotsinmielisten punakeltainen riepu ei enää saa julkisesti liehua lipun asemasta. Tämä tietysti ei ollut Suomen kansalaisten mieleen, siksi tulikin yleiseksi tavaksi, ettei lippua enää viljellä kuin pakko tilassa. Asian näin ollen on Kaljupääkin mieleen, mutta tässä eräänä aamuna kun minä Kaljupää, astelin kylän raitilla, näin kummakseni vahvistetun lipun liehumassa. Minulle tuosta harkitsemista syntyi, en voinut muuta saada päähäni kuin että mahtoi olla pakkotilaisuus juuri tuo kolmivärinen lippu. Jäin siihen käsitykseen, kunnes minua oikaistiin, että syntymäpäivänä sillä kunnioitettiin, ei pakosta vaan muuten. Mitään muuta LISÄTTÄVÄÄ SIITÄ EI OLE KUIN ETTÄ TARKOITUS PYHITTÄÄ KEINOT.

5: Täällä saastasessa Sastamalassa on jo ollut kahdet rekiretket ihan toistensa kinterillä, perättoukuria ja mitä minä Kaljupää olen korviani höristäen kuullut, pitäisi kolmannet olla just aivan äkkiä. Noista jo olleista

ja menneistä on tarpeeksi kerrottu, etten minä enää niihin tahdo koskea sanalla enkä puolella, mutta noista vasta tulevista, joista olen kuullut kerrottavan, että ne suuret tulevat ja kaikki osaa ottaa saavat, niistä tahdon vaan sanoa, että menkää kaikki ja ottakaa osaa sevottakaa siihen kaikki sarvet ja saappaat, jotta hyvä velli syntyisi. Nyt ei ainakaan saada sanoa minusta Kaljupäästä, että olen nuorisoseuran jäseniä kieltänyt siihen osaa ottamasta, kuten eräästä seuramme jäsenestä on sanottu. Siis vieläkin, menkää ja nauttikaa siitä armosta, jota teille osoitetaan.

6ksi: Lopuksi vielä tahdon mainita, että nuorisoseuran arpajaisluvan hakupaperit olivat arvoisella nimismiehellä lähes kolme viikkoa vaakalla punnittavana ja kun ne vihdoinkin vihtiskoolille laskettiin, niin ne aivan kevyeksi havaittiin. Matka täältä nuorisoseuran tyyssijalta Herra nimismiehelle on 9km paikalle, kuten tietty. Olin jo vähällä vetää nimeni alle, mutta muistui eräs tärkeä asia mieleeni, joka vielä kaljulla päälläni palelee. Tieto tästä nuorisoseuran kokouksesta kuuluu olleen aikomus laskea alas oikein pitäjän puusäkistä, mutta tuli? väliin ja tuo hirveä ilmoitus lappu oli saatu pois, koska kerrotaan, ettei mitään sellaista ole ilmoitettu. Minä en tuosta asiasta varmuudella tiedä, sillä näin talvella minun on pakkasen takia itku ja hammasten kivistys käydä sellaisessa paikassa, jossa lakin pitää päästään ottaa, sillä olenhan Kaljupää,

Mitähän tuossa oikein kerrottiin, kysyn minä Lauri Hakosalo, oikea kiharapää?!

Sitten onkin Räisken nro 3 lehdessä Kuoleman ilmoitus.

Noudattaen vainajan jälkeen jättämässään yksityiskirjeessä lausumaa viimeistä pyyntöä saa toimitus täten surulla ilmoittaa, että ahkera kynäniekka Räisken lukijakunnan sulolemmikki Kaljupää on hienotunteisuudesta, jossa hän viime aikoina sai opetusta, viime viikolla hirttämällä lopettanut päivänsä, suureksi suruksi ja kaipaukseksi toimitukselle hienotunteisuuden opettajalle ynnä muille lukuisille ystäville.

Ei kaljupää tosiasiallisesti itseään hirttänyt, vaan hän lopetti lehdessä kirjoittelun tai hänen kirjoittelunsa estettiin.

Koonnut Lauri Hakosalo, kirjoitettu teksti siten kuin se on kirjoitettu